

Posudek oponenta
na magisterskou diplomovou práci

Petry Zvířecí

Zobrazení vegetace v římském a raně křesťanském umění a její symbolický význam

Po úvodu se autorka zabývá zobrazeními napřed bylin a květin (lilie, růže, asfodel, leknín-lotos, obilí, mák, břečťan), pak probírá stromy a keře (vinná réva, olivovník, vavřín, palma, dub, ovocné stromy), ve třetí kapitole probírá rozety a palmety a akanthus, a nakonec shrnuje své výsledky ve stručném závěru.

Jde o vynikající promyšlenou práci, která využila velké množství pramenů a zrale interpretuje význam a symboliku jednotlivých rostlin a stromů.

Přesto by si recenzent dovolil několik poznámek. Lilii je několik druhů, ne vždy je lze v zobrazení odlišit. K významu lilie lze připomenout i jejich souvislost s *rite de passage* už od Kréty, přechod do dívčí dospělosti a příprava manželství zejména, ale také jako symbol manželství, cudnosti, jak si podržela podnes (srov. str. 10-11). Samozřejmě patří do mystického ráje, jak vysvětluje autorka i fresku v Casa del Bracciale d'Oro.

Vhodně je pojednáno o růži a o podobných tvarech květů, i libanonská červená sasanka působí mohutným dojmem. Na Rhodu byla růže otištěna jako znak i na transportních amforách (str. 13), k pozdnímu symbolismu bych připomněl i rosikruciany.

Asfodel je správně spojován především se světem zesnulých a přípravy na novou inkarnaci, připomíná lilii; i dnes je v Řecku pohřební květinou.

Dnešní přírodopis dovoluje název lotos jen jihoasijskému, ale staří jím nazývali i egyptský pro nás leknín, jehož květy i poupata měla velký vliv na ornamenty v architektuře i malířství od doby bronzové a odtud dále až do římského reliéfu a architektonického dekoru.

O eleusinských mystériích by bylo vhodné připomenout Kerényiho interpretace: hierofant nakonec ukazoval obilí jako symbol smrti a znovuzrození.

K máku by bylo lze připomenou pozdně minojské sošky s makovicemi v koruně, a džbánky kyperského Base-Ring Ware, ve kterých se asi opium transportovalo (28-29).

Břečťan, stále zelený, byl symbolem stromu života už u Minojců, na hroby ho dáváme i my. Jeho žvýkání mainadami namísto alkoholu je mělo chránit před excesivní konzumací vína (31-32).

Víno je doloženo už od neolitu (srov. nedávnou lyonskou výstavu a její katalog), ve Starém Zákonu se podobně první opil Noe těsně po potopě. Festony (omylem festovy, s. 36) měly velmi různé součásti. Víno a vinná symbolika přecházejí od dionýsovského okruhu přímo do křesťanské symboliky, jak je nejlépe doloženo v koptské tradici, podobně i kalich – kantharos (38).

Olivový věnec sloužil jako symbol vítězství (41), ale i při udělení občanství apod. hodnosti a zdobil i okraje kráterů; v křesťanské symbolice k olivovému oleji sluší připomenout i Panny moudré a pošetilé, co nevzaly olej v nádobkách svých s lampami svými, a posvátný olej francouzských králů.

Vavřín až podnes dochoval význam přes poeta laureatus, po laureát ceny (44). Palma je řecky Foinix, jak má i autorka. Foinikie byla zemí, kde datle dozrávaly, pták Foinix byl symbolem znovuzrození skrze smrt; to vše diplomantka diskutovala podrobně, ale už v Egyptě a na Předním východě dala vznik nejen palmetě (48), ale spolu se svazky rákosu i sloupu egyptskému až po aiolskou a podobné hlavice – v níže

Dub - se žaludy jsou též zlaté věnce z Verginy a některé na mozaikách, asi tam byla u mozaik z římské doby jejich vzorem *corona civica* (50-51) .

Na str. 55 bych doporučil výraznější rozlišení zahrádek (většina pompejských, ale i mozaiky) a stylizované divoké krajiny (např. krajinky z Odysseje a nilská mozaika), také by bylo vhodné připomenout krajinné reliéfy s jejich helénistickými předchůdci.

Jablka Hesperidek snad mohla být citrusové plody známé dnes hlavně z Iránu, podobné pomerančům (59)

Vladařské jablko bylo kulaté, měl to už Zeus, od něj císařský symbol (62).

Řecké rostlinné ornamenty na vázách i jinde symbolizují část světa – říše rostlin, vedle zvířecí, lidské, nerostné a 5. božské (66-7)

K rostlinným ornamentům v Řecku by slušelo přihlídnout k Jacobsthalovi, Ornamente griechischer Vasen (67-8).

Snad trochu více místa by mohlo být věnováno zobrazení celků – zahradní a “divoké“ krajinky – nástěnné malířství, mozaiky.

Nakonec nelze než vyslovit obdiv diplomantce k jejímu promyšlenému širokému záběru diskusí o jednotlivých tématech, její práce by si zasloužila vydání tiskem. O tom, že je výborným podkladem pro obhajobu a získání titulu magistra nelze nijak pochybovat.

V Praze dne 5. září 2011

Prof. PhDr. Jan Bouzek, DrSc.